

WAT DE GEEST ZEGT
TOT DE GEMEENTEN

T. B. Baines

Wat de Geest zegt tot de gemeenten

Bewerking van een deel van
'De Openbaring van Jezus Christus'

*Wat de Geest zegt tot de gemeenten,
bewerking van een deel van 'De Openbaring van Jezus Christus'*

Copyright © OudeSporen
Vormgeving: Jan Paul Spoor
Bewerking en redactie: H. Bouter
Oorspronkelijke auteur van de Engelse editie: T.B. Baines
Eerste editie 2014 Boeken om de Bijbel
Distributie: Johannes Multimedia - Doorn
ISBN/EAN 978-94-91797-08-8 (Eboek)
NUR 707

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch of mechanisch, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Woord vooraf	9
De inleiding	11
De begroeting	14
De strekking van het boek	17
Visioen van de Zoon des mensen	19
De boodschappen voor de zeven gemeenten	25
De boodschap voor Efeze	27
De boodschap voor Smyrna	32
De boodschap voor Pergamus	35
De boodschap voor Tyatira	41
De boodschap voor Sardis	46
De boodschap voor Filadelfia	52
De boodschap voor Laodicea	57
Het historische karakter van de gemeenten	61

Woord vooraf

Het grote onderwerp van het boek Openbaring is het goddelijke gericht, en dit wordt beschreven in symbolische taal. God wordt geopenbaard als de Almachtige, de Eeuwige, de Rechter van de hele aarde. En Christus verschijnt, terwijl Hij Zijn rechterlijke functies uitoefent: in de eerste plaats ten aanzien van het huis van God, en later ook ten opzichte van de volken. Ook de Heilige Geest wordt hier niet als de 'ene Geest' gezien, maar in Zijn volmaakte diversiteit aan werkingen in verband met Gods regering.

Zoals in de hele Schrift, is de Persoon van Christus opnieuw de centrale figuur, en de heerlijkheid van Christus het centrale onderwerp. God wordt geopenbaard als de Almachtige, de Eeuwige. Maar naast de Persoon en de majesteit van Christus, nemen het koninkrijk van God en de gemeente van God een prominente plaats in.

De wereld wordt echter in alle opzichten beschouwd als een toneel van oordeel. Vandaar dat het de *oordelen* zijn, en niet de zegeningen van het aardse koninkrijk waarover het gaat in dit boek. Zo wordt ook de gemeente op aarde gezien niet in haar *voorrechten* maar in haar *verantwoordelijkheden*. En wel speciaal

als het huis van God, waarbij de oordelen moeten beginnen. Aan de andere kant worden de hemelse heerlijkheden van de gemeente en de hemelse kant van het koninkrijk, waarover het Oude Testament zwijgt, heerlijk ontvouwd.

Zoals gezegd, de stijl van het boek is grotendeels symbolisch en hierin lijkt het op de profetieën van Daniël. Maar terwijl in Daniël de symbolen over het algemeen worden verklaard, wordt in dit boek de uitleg gewoonlijk nagelaten, zodat die uit andere delen van de Schrift moet worden afgeleid. Veel andere eigenschappen, zowel in onderwerp als in de stijl, vereisen onze aandacht; maar deze zullen worden onderzocht wanneer zij zich voordoen.

Het boek Openbaring laat zich verdelen in drie delen:

1. 'Wat u gezien hebt', alsmede de dingen die zijn – die worden beschreven in de boodschappen voor de zeven gemeenten –, waaraan het inleidende gezicht voorafgaat (hst. 1-3);
2. Het troonvisioen en de oordelen die op de aarde komen vóór de komst van de Heer vanuit de hemel (hst. 4-18), en
3. De komst en de regering van Christus, die eindigt met het oordeel over de doden voor de Grote Witte Troon en uitloopt op de eeuwige toestand, waarin God is alles in allen (hst. 19-22).

Dit boekje over Openbaring 1 tot 3 is een uittreksel van het standaardwerk van T.B. Baines over het laatste bijbelboek. Omdat de Gemeente van God hierin op bijzondere wijze wordt aangesproken, leek het nuttig dit apart te publiceren.

Gouda, voorjaar 2014

H. Bouter

De inleiding

“De Openbaring van Jezus Christus, die God Hem heeft gegeven om zijn slaven te tonen wat spoedig moet gebeuren; en Hij heeft die door zijn engel gezonden en aan zijn slaaf Johannes te kennen gegeven. Deze heeft het woord van God betuigt en het getuigenis van Jezus Christus, alles wat Hij heeft gezien. Gelukkig hij die leest en zij die de woorden van de profetie horen en die bewaren wat daarin geschreven staat; want de tijd is nabij” (Openb. 1:1-3).

Zo begint dit boek, dat getiteld is: ‘Openbaring van Jezus Christus’. Deze woorden betekenen echter niet Zijn voorzegde openbaring of manifestatie aan de wereld, maar een openbaring of profetische mededeling die Hij van God had ontvangen en aan Zijn knechten doorgeeft. Dit laat het karakter zien waarin de verschillende personen - goddelijke en menselijke - hier worden voorgesteld. God wordt niet gezien als de Vader van de gelovigen, of zelfs van Jezus Christus, maar als de soevereine Schepper en Rechter, die aan Christus Zijn eigen raadsbesluiten meedeelt.

Ook Jezus Christus wordt hier niet gezien als 'de eniggeboren Zoon, die in de schoot (of: aan de boezem) van de Vader is' en bekend is met alles wat daarin verborgen is, maar als de Dienstknecht die niets weet en doet uit Zichzelf. Hij is de afhankelijke Mens, aan Wie Gods bedoelingen betreffende het oordeel over de aarde en het komende koninkrijk worden toevertrouwd. Zo wordt Hij gezien in het evangelie van Marcus, waar Hij zegt: 'Van die dag of dat uur echter weet niemand, ook de engelen in de hemel niet, ook de Zoon niet, behalve de Vader' (Marc. 13:32). Aan Zijn discipelen toont Hij Zichzelf hier ook niet als het Hoofd van het lichaam, zelfs niet als de Vriend, die Zijn hart voor hen opent. Maar Hij is de Heer, die Zijn bevelen aan Zijn dienstknechten geeft betreffende 'de dingen die binnenkort zullen gebeuren'. Dit heeft Hij 'door zijn engel gezonden en aan zijn slaaf Johannes te kennen gegeven' (Openb. 1:1).

De engelen waren het middel dat God gebruikte voor de communicatie met Israël. Stefanus zegt: 'zij hebben de wet door beschikking van engelen ontvangen' (Hand. 15:53); en in de brief aan de Hebreeën wordt 'het woord door engelen gesproken' gecontrasteerd met God die door de Zoon spreekt (Hebr. 1:2; 2:2). In het boek Openbaring zien we een terugkeer tot deze Joodse wijze van communicatie. Dit past helemaal bij het karakter van dit boek, dat Gods handelingen met de wereld ontvouwt. God herstelt hierin Zijn aardse volk in Zijn gunst. Het is een boek waarin de gemeente niet in haar voorrechten wordt voorgesteld, maar in haar verantwoordelijkheid als getuige voor Christus. Het gaat om een tak in de goede olijfbom geënt, die òf vrucht moet dragen òf moet worden afgebroken.

Er is hier sprake van de dingen die 'spoedig moeten gebeuren', want de periode van de gemeente wordt altijd onbepaald gelaten. En hoewel de Heer niet wil dat iemand verloren gaat, en

Hij Zijn komst tot nu toe genadig heeft uitgesteld, is Zijn woord toch: 'Zie, Ik kom spoedig'. En voor Zijn discipelen geldt: 'Laten uw lendenen omgord en uw lampen brandend zijn, en weest u gelijk aan mensen die op hun Heer wachten' (Luc. 12:35).

De engel geeft de boodschap aan Johannes, 'die getuigde van het woord van God en van het getuigenis van Jezus Christus, alles wat hij heeft gezien'. Er staat geen 'en' voor de laatste bijzin. Hij legde geen getuigenis af van iets dat hij *bovendien* zag van het woord van God en het getuigenis van Jezus Christus, maar van alles wat hij *had* gezien. In het boek Openbaring is Christus niet de Zoon die de Vader openbaart, maar de trouwe Getuige die het woord van God bekrachtigt. Het is dit woord dat we ernstig moeten bestuderen: 'Gelukkig hij die leest en zij die de woorden horen en die bewaren wat daarin geschreven staat; want de tijd is nabij' (Openb. 1:3). Zo groot is de waarde van dit boek in Gods oog. Er is een zegen zowel voor het lezen alsook voor het horen; want de waarheid is praktisch en moet worden vastgehouden, omdat de vervulling nabij is.

De inleiding bevat:

- ten eerste de begroeting (vs. 4-6);
- vervolgens de algemene inhoud van het boek, het komen van Jezus Christus in macht en heerlijkheid (vs. 7-8);
- en ten slotte het visioen van Jezus als de Zoon des mensen in Zijn rechterlijk gewaad, wandelend in het midden van de gouden kandelaren (vs. 9-20).

De begroeting

‘Johannes aan de zeven gemeenten die in Asia zijn: genade zij u en vrede van Hem die is en die was en die komt, en van de zeven Geesten de voor zijn troon zijn, en van Jezus Christus, de trouwe getuige, de eerstgeborene van de doden en de overste van de koningen van de aarde’ (vs. 4-5).

Dit is een gebruikelijke begroeting: ‘Genade zij u en vrede’. Maar deze wordt niet zoals in de brieven van Paulus gevolgd door de woorden: ‘van God onze Vader en van de Heer Jezus Christus’. Integendeel, God wordt hier voorgesteld als Degene ‘die is en die was en die komt’. Dit is het nieuwtestamentische equivalent van Jahweh, de ‘Ik ben’, de zelfstandig Bestaande, de eeuwig Zijnde. Daarom staat de uitdrukking ‘die is’ voorop. Maar als de ‘Ik ben’ was Hij van eeuwigheid af, en zal Hij tot in eeuwigheid zijn. En daarom wordt eraan toegevoegd: ‘die was en die komt’.

De uitdrukking ‘en die komt’ verwijst niet zozeer naar Zijn komst in oordeel, als wel naar Zijn eeuwige bestaan als Degene die er altijd is, er altijd was en er altijd zal zijn. Dit is niet de manier waarop God Zichzelf elders openbaart in het Nieuwe Testament, het is een terugkeer tot het karakter waarin Hij Zichzelf toont als Hij Zijn wegen met de wereld in het Oude Testament onthult. Het komt dan ook overeen met de algemene strekking en het onderwerp van dit boek, dat Gods regering toont ten aanzien van de wereld en de gemeente als een belijdend lichaam in deze wereld.

Verder wordt de Heilige Geest omschreven als ‘de zeven Geesten die vóór de troon zijn’. Later wordt over de Geest gesproken in het beeld van ‘zeven vurige fakkels die brandden vóór de troon; dit zijn de zeven Geesten van God’ (Openb. 4:5). Dit zinspeelt op de zeven gouden kandelaren in het heiligdom. Het getal zeven,

zo vaak gebruikt in dit boek, is een bekend schriftuurlijk symbool van hemelse volmaaktheid. De Geest wordt hier dus meer gezien in verband met het complete terrein van Zijn activiteiten dan in verband met de eenheid van Zijn Persoon, waarop zo sterk de nadruk ligt bij de gemeente gezien als het lichaam van Christus. Bovendien toont de plaats van de zeven Geesten ‘vóór de troon’, dat zij verbonden zijn met de wegen van God in het bestuur van de wereld. Het gaat hier niet om de vorming van de Gemeente.

Verder volgt in deze begroeting de naam van Jezus Christus niet op die van God de Vader, zoals elders gebruikelijk is. Hij wordt hier niet in Zijn godheid gezien, maar als de Zoon des mensen. Hij is “de getrouwe Getuige”, die aan Zijn dienstknechten de openbaring geeft die Hij van God ontvangen heeft. “Wat Hij heeft gezien en gehoord, dat getuigt Hij” (Joh. 3:32). Maar Hij is de opgestane Mens, “de eerstgeborene van de doden” (vs. 5). En in dit karakter ontvangt Hij gezag en is Hij gemaakt tot “de overste van de koningen van de aarde”, evenals in Filippenzen 2:8-10, vanwege het feit dat Hij in de dood is gegaan: “Daarom heeft God Hem ook uitermate verhoogd en Hem de naam geschonken die boven alle naam is, opdat in de naam van Jezus elke knie zich buigt”.

De volgende drie karakters zien we Jezus dragen in dit boek:

- de getrouwe Getuige;
- Hij die dood was, maar weer levend is;
- de rechtvaardige Regeerder en Rechter.

Geen van deze aanduidingen heeft uitsluitend betrekking op Zijn relatie met de Gemeente; terwijl de laatste Hem duidelijk laat zien als de Messias, de Man van Gods plannen en gedachten ten aanzien van het bestuur over de aarde. In al deze titels en kenmerken van God, de Geest of van Jezus Christus, zien wij een

andere benadering dan elders in het Nieuwe Testament. Wij zien een terugkeer tot de principes, symbolen en verbindingen van het Oude Testament. Wij worden verplaatst uit de hemelse bedeling, die is toevertrouwd aan Paulus, en teruggevoerd naar de aardse plannen en gedachten die in de psalmen en de profeten worden ontvouwd. Dit alles is, zoals tevoren opgemerkt, in volkomen harmonie met de strekking en het karakter van dit boek.

Maar er is wel een mooie onderbreking, hoewel die de stijl van het Oude Testament vertoont. De begroeting van dit boek is gericht aan de zeven gemeenten, en Gods Gemeente reageert op het horen van de naam van Jezus. Plotseling valt daarom een koor van lofprijzing in, met de woorden: “Hem die ons liefheeft en ons van onze zonden heeft verlost door zijn bloed, en ons gemaakt heeft tot een koninkrijk, tot priesters voor zijn God en Vader, Hem zij de heerlijkheid en de kracht tot in <alle> eeuwigheid! Amen” (vs. 5-6).

De Gemeente is gebouwd op Jezus als “de Christus, de Zoon van de levende God” (Matt. 16:16-18). Het woord Vader, dat in dit boek nooit wordt toegepast op de relatie van God tot de gelovigen, wordt alleen vijf keer gebruikt voor Zijn verhouding tot Christus. En in geen van deze gedeelten wordt Christus beschouwd als de Rechter, maar wordt Hij gezien als verbonden met de Gemeente of Gods uitverkoren volk Israël. Maar in deze verzen is er een vreugdevol antwoord van de Gemeente om Zijn naam en titels te vermelden. In de volgende drie gevallen gebeurt het in verbinding met de beloften aan de overwinnaars in de verschillende gemeenten. Het wordt opnieuw gebruikt in verbinding met het verlost overblijfsel, dat met het Lam op de berg Sion staat en dat “de naam van zijn Vader geschreven had op hun voorhoofden” (Openb. 14:1). Daar wordt Hij gezien als de door God gezegende

Koning, die in Sion zetelt en de wet vervult: “Mijn Zoon bent U; Ik heb U heden verwekt” (Ps. 2:7; Hand. 13:33; Hebr. 1:5; 5:5).

De strekking van het boek

De begroeting wordt gevolgd door de vermelding van het grote doel, dat de inhoud van het gehele boek bepaalt:

“Zie, Hij komt met de wolken, en elk oog zal Hem zien, ook zij die Hem doorstoken hebben, en alle stammen van het land zullen over Hem weeklagen. Ja, amen” (vs. 7-8).

Dit is niet de komst van de Heer voor Zijn heiligen; want dan zal Hij alleen verschijnen “tot behoudenis aan hen die Hem verwachten” (Hebr. 9:28). Ook is het niet Zijn komst aan het einde van de wereld om de doden voor de Grote Witte Troon te oordelen. De komst waarvan hier sprake is, gaat vooraf aan de duizendjarige regering over de aarde, zoals later wordt vermeld in dit boek.

Dit wordt bevestigd door andere schriftplaatsen. Jezus zei tot de Joden: “U zult Mij van nu aan geenszins zien, totdat u zegt: Gezegend Hij die komt in [de] naam van [de] Heer” (Matt. 23:39). In het gedeelte dat wij voor ons hebben in Openbaring 1, zien de Joden Hem echter wel; want “elk oog zal Hem zien, ook zij die Hem doorstoken hebben” (vs. 7). Dit is een citaat uit de profeet Zacharia, dat het gevolg beschrijft van de verschijning van Christus aan het getrouwe overblijfsel van de Joden bij hun nationale bevrijding: “Te dien dage zal Ik zoeken te verdelgen alle volken die tegen Jeruzalem oprukken. Ik zal over het huis van David en over de inwoners van Jeruzalem uitgieten de Geest der genade en der gebeden; zij zullen Hem aanschouwen, die zij doorstoken hebben, en over Hem een rouwklacht aanheffen als de rouwklacht over een

enig kind, ja zij zullen over Hem bitter leed dragen als het leed om een eerstgeborene” (Zach. 12:9-10). Deze aanhaling spreekt over de tijd waarin het gelovige overblijfsel van de Joden, dat de zonde van de verwerping van de Messias betreurt, Hem zal erkennen en Hem zal begroeten als Degene die komt in de naam van de Here. Dan zal Jeruzalems verlossing en de zegen van Juda volkomen zijn, want God “zal alle volken die tegen Jeruzalem komen zoeken te vernietigen”.

Hoewel dit een dag van berouw en bevrijding voor de godvrezende Joden is, is het voor anderen een dag van plechtig oordeel. De uitdrukking *“Zie, Hij komt met de wolken”* (vs. 7), verwijst naar de gesproken woorden tot Kajafas en de Raad, die de ongelovige massa van het volk vertegenwoordigden. Het is niet bedoeld als een belofte van zegen: *“Van nu aan zult u de Zoon des mensen zien zitten aan [de] rechterhand van de kracht en zien komen op de wolken van de hemel”* (Matt. 26:64). De verschijning van de Heer is ook niet alleen voor de Joden een plechtige gebeurtenis. Vooral voor de ongelovigen zal Hij komen, *“als Hij wraak brengt over hen die God niet kennen en over hen die het evangelie van onze Heer Jezus niet gehoorzamen”* (2 Tess. 1:8). De titel ‘Here God’, of ‘God de Almachtige’, die vaker voorkomt in de Openbaring, wordt elders niet gebruikt in het Nieuwe Testament. Want in 1 Petrus 3:15 zou gelezen moeten worden: ‘Christus als Heer’¹. Uitgezonderd natuurlijk in aanhalingen uit het Oude Testament, of in profetieën zoals die van Zacharia, die verband houden met Israël – dan gaat het om aanhalingen uit het Oude Testament.

1 In de King James staat daar: “But sanctify the Lord God in your hearts”. In de NL vertalingen staat dit niet. Bijv. Telos: “maar heiligt Christus als Heer in uw harten”.

Visioen van de Zoon des mensen

Openbaring 1:9-20

“Ik, Johannes, uw broeder en mededeelgenoot in de verdrukking en het koninkrijk en de volharding in Jezus, kwam op het eiland dat Patmos heet, om het woord van God en het getuigenis van Jezus” (vs. 9).

Johannes was verbannen naar Patmos vanwege zijn trouw aan de waarheid. Hij schreef aan de gelovigen en noemde zichzelf hun broeder; maar hij was ook hun “mededeelgenoot in de verdrukking en het koninkrijk en de volharding in Jezus”. De woorden staan in het enkelvoud, maar zijn kernachtig geformuleerd.

Ten eerste is er het gezelschap van gelovigen dat deelt in het lijden van Christus. Dit suggereert dat “als wij verdragen, wij ook met [Hem] zullen regeren” (2 Tim. 2:12). Vandaar dat na de ‘verdrukking’ het ‘koninkrijk’ wordt genoemd. Maar het koninkrijk is nu nog niet openbaar. Christus heeft Zijn troon op aarde nog niet ingenomen, maar Zich gezet aan Gods rechterhand en Hij wacht *“totdat Zijn vijanden gelegd worden tot een voetbank voor zijn voeten”* (Hebr. 10:13). Nu triomferen de vijanden en Zijn volk wordt opgeroepen Zijn geduld te delen. Dat zij het woord van Zijn volharding hadden bewaard, is één van Zijn hoogste blijken van goedkeuring voor de gemeente van Filadelfia (Openb. 3:10). In al deze drie dingen: de verdrukking, en het koninkrijk en de volharding in Jezus, heeft de dienstknecht het voorrecht verbonden te zijn met zijn Meester. De verdrukking en de volharding zijn het tegenwoordige deel; het koninkrijk zal komen op Gods tijd.

“Ik kwam in [de] Geest op de dag van de Heer, en ik hoorde achter mij een luide stem als van een bazuin” (vs. 10).

Dit beschrijft niet de gewone geestelijke toestand van Johannes, maar een toestand waarin hij onder de machtige werking van de Geest verkeerde, terwijl hij geïnspireerde mededelingen van Christus ontving. ‘s Heren dag² is niet hetzelfde als ‘de dag van de Heer’, in het origineel verschilt het zowel in vorm als in betekenis³. De dag van de Heer is de komende tijd van Christus’ macht en heerlijkheid op aarde. Maar ‘s Heren dag was een dag die Johannes doorbracht op Patmos. Bij de schepping wees God een rustdag aan en in Zijn verbond met Israël werd die speciaal als Zijn eigen dag onderscheiden. Het verbond en de rust van de oude schepping zijn echter verbroken. God roept ons nu ertoe Zijn vreugde in het nieuwe verbond te delen, in plaats van Zijn rust in de oude schepping. De dag waarop deze nieuwe schepping begon door de opstanding van Christus uit de dood, wordt genoemd: ‘s Heren dag. Het is geen verandering van de sabbat, van de laatste dag van de week naar de eerste, want dit zou de betekenis van beide tenietdoen. Het is een totaal nieuw begin, dat rust op een heel nieuw fundament.

Als Johannes zich omkeert, ziet hij de gedaante die deze stem voortbrengt:

2 Eng. ‘Lord’s day’.

3 De NBG en SV hebben beide: ‘de dag des Heren’. De Telosvert. heeft hier: de dag van de Heer. Met een verklarende voetnoot: ‘In het Gr. staat hier een bijv. naamwoord van ‘Heer’ afgeleid (dus anders dan bijv. in 1 Tess. 5:2), in de zin van: ‘toebehorend aan de Heer’. Het woord komt verder alleen nog voor in 1 Kor. 11:20’.

“En ik keerde mij om, om de stem te zien die met mij sprak en toen ik mij had omgekeerd, zag ik zeven gouden kandelaars; en in [het] midden van de kandelaars [iemand, de] Zoon des mensen gelijk, bekleed met een gewaad tot de voeten en aan de borst omgord met een gouden gordel, en zijn hoofd en haar wit als witte wol, als sneeuw, en zijn ogen als een vuurvlam en zijn voeten aan blinkend koper gelijk, als gloeiden zij in een oven, en zijn stem als een gedruis van vele wateren. En Hij had in zijn rechterhand zeven sterren: en uit zijn mond kwam een scherp, tweesnijdend zwaard, en zijn gezicht was zoals de zon schijnt in haar kracht” (vs. 12-16).

Hier verschijnt Christus als de Zoon des mensen, gekleed in rechterlijk gewaad. Hij wandelt ‘in het midden van de zeven gouden kandelaars’ die, zoals we later leren, de zeven gemeenten zijn waaraan de Heer Zich richt (vs. 20).⁴ Deze majesteit past bij Hem aan Wie alle oordeel is opgedragen. Het ‘gewaad tot aan de voeten’ is de rechterlijke kleding. Het verschilt met het kleed van de krijgsheld, dat in bloed gedoopt is, waarin Hij later verschijnt om het vonnis uit te voeren (Openb. 19:13). Hier wordt alleen het oordeel aangekondigd, en nog niet uitgeoefend. De Heer is ‘aan de borst omgord met een gouden gordel’, het symbool van goddelijke gerechtigheid; want als Hij oordeelt zal ‘de gerechtigheid de gordel zijner lendenen zijn’ (Jes. 11:5).

Deze beelden duiden *oordeel* aan. Koper was het materiaal van het altaar waarop het offer werd verbrand om te voldoen aan de eisen van Gods gerechtigheid. De ogen als een vuurvlam tonen het onderzoekende, onderscheid makende gericht. Want vuur is dat

4 “De zeven sterren die u hebt gezien op mijn rechterhand, en de zeven gouden kandelaars: de zeven sterren zijn [de] engelen van de zeven gemeenten en de zeven kandelaars zijn [de] zeven gemeenten” (vs. 20).

wat beproeft, dat het goede reinigt en het verkeerde vernietigt. Zo gaat Christus' komst gepaard met het vuur van de smelter (Mal. 3:2). En wanneer Israël is hersteld, zal God *“de bloedvlekken van Jeruzalem daaruit hebben weggespoeld door de Geest van gericht en van uitdelging”* (Jes. 4:4). Paulus zegt ook dat *“het werk van ieder mens openbaar zal worden. Want de dag zal het aan het licht brengen, omdat deze in vuur geopenbaard wordt, en het vuur zal ieders werk beproeven”* (1 Kor. 3:13).

Het Woord van God lijkt op een scherp, tweesnijdend zwaard; en hoewel dit verwijst naar de macht ervan over het geweten, is het niet minder scherp in het oordeel. De Heer zegt: *“Wie Mij verwerpt en mijn woorden niet aanneemt, heeft dat wat hem oordeelt: het woord dat Ik heb gesproken, dat zal hem oordelen op de laatste dag”* (Joh. 12:48). Hij dreigt de boosdoeners in Pergamus dat Hij tegen hen oorlog zal voeren met het zwaard van Zijn mond (Openb. 2:16). En de volgelingen van het beest worden *“gedood met het zwaard dat kwam uit de mond van Hem die op het paard zat”* (Openb. 19:21). Zo zegt Jesaja, als hij Zijn komst voorzegt: *“Hij zal de aarde slaan met de roede zijns monds en met de adem zijner lippen de goddeloze doden”* (Jes. 11:4).

“En toen ik Hem zag, viel ik als dood aan zijn voeten; en Hij legde zijn rechterhand op mij en zei: Vrees niet, Ik ben de eerste en de laatste, en de levende; en Ik ben dood geweest, en zie, Ik ben levend tot in alle eeuwigheid, en Ik heb de sleutels van de dood en de hades” (vs. 17-18).

Wie kan naar Christus kijken, zoals Hij komt om de gemeente te oordelen overeenkomstig haar verantwoordelijkheid, zonder het enorme falen te voelen? Maar Zijn woorden verdrijven alle vrees. Wat een geruststellende woorden! Natuurlijk, Christus komt als

de Rechter en Hij is bekleed met de majesteit die past bij Zijn taak. Maar tegen Johannes zegt Hij: 'Vrees niet'. En waarom? Omdat Hij, de eerste en de laatste, Mens is geworden. Hij is gestorven en weer opgestaan. Hij is de Levende. Hij *"werd overgegeven om onze overtredingen en opgewekt om onze rechtvaardiging"* (Rom. 4:25). En zoals Hij is, zijn ook wij in deze wereld, *"opdat wij vrijmoedigheid hebben in de dag van het oordeel"* (1 Joh. 4:17). Hij heeft de satan van zijn kracht beroofd, de dood van zijn prikkel, het graf van zijn overwinning. Nu heeft Hij 'de sleutels van de dood en de hades' in handen. Deze overwinning, bewerkt door Zijn dood en opstanding, geeft het hart rust en verdrijft de vrees voor het oordeel.

De boodschappen voor de zeven gemeenten

Openbaring 2 en 3

Dat 'wat is' (1:19) omvat de toestand van de zeven gemeenten in Klein-Azië, zoals getoond wordt in de volgende boodschappen of brieven; waarschijnlijk geven zij echter een kort profetisch overzicht van de hele geschiedenis van de gemeente op aarde. Terwijl in de brief van Paulus aan de Efeziërs de gemeente wordt gezien als het lichaam van Christus, dat natuurlijk nooit kan vallen onder het oordeel, zien wij haar in het boek Openbaring als een belijdend geheel dat verantwoordelijk is jegens Christus en dat wordt beoordeeld in overeenstemming met haar trouw. In deze brieven wordt het oordeel aangekondigd, maar nog niet uitgevoerd. De gemeenten worden aangespoord te luisteren naar de roepstem van de Geest, en de overwinnaars vormen de trouwe gelovigen te midden van de falende kerk.

De gedachte van het profetisch karakter van deze brieven wordt gesteund door het symbolische getal *zeven*, en door de opmerkelijke overeenstemming met de historische feiten.

Waarom juist zeven gemeenten? Het getal zeven wordt doorlopend gebruikt in dit boek om een complete cyclus aan te geven. Welnu, is het niet goed mogelijk en ligt het niet voor hand, dat de Heer door middel van deze zeven gemeenten een schets wilde geven van de verschillende fasen van het christendom gedurende haar bestaan op aarde? Om zich te richten tot een bepaald aantal gemeenten, elk overeenkomstig de eigen omstandigheden, was de keus van een symbolisch getal niet noodzakelijk geweest. Maar als behalve dit onmiddellijke doel, de boodschap een profetische strekking heeft, is de keus van het getal zeven in volmaakte harmonie met het symbolische karakter van het boek Openbaring. De parallel tussen de situaties die in deze brieven worden beschreven en de verschillende fasen van de geschiedenis van de kerk van de vroegste tot de laatste tijd, zal duidelijker voor onze aandacht komen als we kijken naar de details van de zeven brieven.

De boodschap voor Efeze

Openbaring 2:1-7

‘Schrijf aan de engel van de gemeente in Efeze: Dit zegt Hij die de zeven sterren in Zijn rechterhand houdt, die in het midden van de zeven gouden kandelaars wandelt’ (vs. 1).

De sterren duiden de engelen of de symbolische vertegenwoordigers van de zeven gemeenten aan, de personen die verantwoordelijk zijn voor het onderwijs en voor het bestuur, zoals de sterren die licht geven en die de loop van de tijd aangeven. De gave en het gezag voor deze doeleinden behoren uitsluitend aan Christus toe. Mensen kunnen regels maken voor het bestuur van de gemeente of voor de wijding van leraars en herders, maar dit is in werkelijkheid een zich onrechtmatig toe-eigenen – misschien wel onwetend – van de autoriteit van Christus. Hij houdt de sterren in Zijn rechterhand en Hij wandelt zonder onderscheid te maken te midden van de zeven gemeenten, of gouden kandelaars.

‘(...) dat u de bozen niet kunt verdragen; en u hebt op de proef gesteld hen die zeggen dat zij apostelen zijn en het niet zijn, en hebt hen leugenaars bevonden; en u hebt volharding en hebt verdragen ter wille van Mijn naam en u bent niet moe geworden’ (vs. 2-3).

Wat houdt de Heer ervan Zijn volk te prijzen waar dit maar mogelijk is! Zoals de apostel de gelovigen elders ook vermaant: ‘Overigens, broeders, al wat waar, al wat eerzaam, al wat rechtvaardig, al wat rein, al wat beminnelijk, al wat welluidend is, als er enige deugd en

als er enige lof is, bedenkt dat' (Fil. 4:8). Zo heeft onze gezegende Heer er allereerst behagen in te zien welke goede dingen Zijn ogen kunnen ontdekken, zelfs in Zijn rechterlijke dienst. En uiterlijk was hier veel goeds. Er waren niet alleen werken, arbeid en geduld, maar er werd grote ijver met het oog op de heiligheid, oordeel van onwaarheid en ernstige zorg voor de naam van de Heer tentoongespreid in geduldige en onvermoeide volharding.

Toch was er een gebrek. In zijn brief aan de Tessalonicenzen spreekt Paulus van hun 'werk van het geloof, en uw arbeid van de liefde, en uw volharding van de hoop op onze Heer Jezus Christus' (1 Tess. 1:3). Te Efeze is er werk, maar er wordt niet gezegd dat het een werk van het *geloof* is; er is arbeid, maar er wordt niet gesproken over de arbeid van de *liefde*; en er is geduld, maar het wordt niet de volharding van de *hoop* genoemd. Christus was altijd voor de aandacht van de Tessalonicenzen, hun geloof, hoop en liefde waren helemaal op Hem gericht. Iets hiervan was nog overgebleven te Efeze, maar het was aan het afnemen. Men kan bezig zijn met werken, zelfs daar waar de kracht die ons aanspoort grotendeels voorbij is. Een gemeente kan grote uiterlijke geloofsijver en activiteit aan de dag leggen, gezond zijn in de leer en in de tucht, zelfs nadat de eerste liefde in feite verdwenen is. Zo kon het helaas gebeuren in deze bevoorrechte gemeente te Efeze, dat het verval dat door Paulus was voorspeld, reeds was ingetreden (vgl. Hand. 20:29).

De Heer gaat echter verder en zegt: '*Maar ik heb ⁵ tegen u, dat u uw eerste liefde hebt verlaten*' (Openb. 2:4). Tegenover de buitenwereld leek alles misschien in orde en werd er geen achteruitgang verwacht. Maar Hij die nieren en harten doorzocht, zag de aanwezigheid van de kiem van het kwaad. Wat is het voor onze liefhebbende Bruidegom om te zien dat de liefde van ons

5 Er staat niet: 'Ik heb iets tegen u', dat zou de betekenis verzwakken!

hart verkilt, zelfs al is ons gedrag uiterlijk nog correct? Kan perfect gedrag of ijver in het vervullen van onze plicht, het hart dat verlangt naar liefde bevredigen? Kan de liefde van Christus tevreden zijn met uiterlijke activiteit in christelijk werk of een orthodox geloof, terwijl het hart niet gloeit van genegenheid voor Hem? Liefde verwacht liefde. Eerbied en ijver kan de afwezigheid van liefde niet goedmaken. Er was hierdoor een diepe wond toegebracht aan de Heiland, wiens liefde zo koel werd beantwoord.

Daarom waarschuwt Hij hen voor de gevolgen van hun afnemende gevoelens van wederliefde voor Hem: ‘Bedenk dan waarvan u afgevallen bent en bekeer u en doe de eerste werken. Maar zo niet, Ik kom tot u en zal uw kandelaar van zijn plaats wegnemen, als u zich niet bekeert’ (vs. 5). Dit mag een strenge eis voor zo’n overtreding lijken, maar de Heer ziet de ultieme gevolgen. Hoe groot Zijn lankmoedigheid ook is, het oordeel staat vast, tenzij er berouw komt. De enige veilige plaats voor ons is bij Christus. Een gemeente die wel werken heeft maar in haar gevoelens is verkild, kan een tijd lang ontkomen aan schandelijk kwaad, maar ze heeft haar zekerheid verloren. Haar enige redmiddel is berouw en terugkeer naar de eerste werken (vs. 5). Als zij geen berouw heeft, is haar val – hoewel mogelijk vertraagd – zeker. Haar kandelaar zal worden weggenomen; zij zal ophouden draagster van het haar toevertrouwde licht te zijn. God zal haar openlijk verloochenen, daar zij ongeschikt is om door Hem te worden gebruikt.

Als wij vanuit historisch oogpunt naar deze boodschap kijken, is het geconstateerde gebrek en de daaropvolgende waarschuwing heel ernstig. Reeds tijdens het leven van Paulus werd het verdwijnen van de eerste liefde zichtbaar: ‘Allen die in Asia zijn hebben zich van mij afgewend’ (2 Tim. 1:15). ‘Bij mijn eerste verdediging is niemand bij mij geweest, maar allen hebben mij verlaten’ (2 Tim.

4:16). Dat zijn de droevige uitspraken van de apostel in één van zijn laatste brieven. En na zijn dood was de achteruitgang snel en algemeen, zoals hij de oudsten te Efeze ook had gewaarschuwd. De brieven van Johannes bewijzen dat ernstig kwaad zich toen al had vertoond, zowel praktisch als leerstellig. De eerste neerwaartse stap in de geschiedenis van de gemeente was al genomen toen het boek Openbaring werd geschreven.

Met de afzonderlijke gemeenten was de achteruitgang hetzelfde. Het begon overal met het verlaten van de eerste liefde. De wereld, het vlees, en andere dingen kwamen tussen Christus en de eerste liefde in te staan; en het gevolg werd spoedig waargenomen door de Rechter die de harten onderzocht. De waarschuwing werd nog ernstiger. De gemeente werd opgeroepen zich te bekeren en weer de eerste werken te doen. Helaas, we weten dat ze zich doof heeft gehouden voor deze oproep en dat ze als een belijdend geheel verder achteruit is gegaan. Het einde zal dan ook precies zijn zoals hier is voorzeggd. De gemeente zal geoordeeld worden, haar kandelaar verwijderd, zijzelf zal verworpen worden als een instrument dat Gods licht verspreidt in de wereld.

We keren terug naar de gemeente te Efeze: ‘Maar dit hebt u, dat u de werken van de Nikolaïeten haat, die ook Ik haat’ (vs. 6). De Heer waardeert alles in het leven van Zijn volk, wat Hem werkelijk kan behagen. De Nikolaïeten worden ook vermeld in de brief aan Pergamus en vergeleken met hen die aan de leer van Bileam vasthielden, ‘die Balak leerde de zonen van Israël een strik te spannen om afgodenoffers te eten en te hoereren’ (vs. 14). Dit toonde het karakter van hun daden. Bileam gaf Balak de raad, toen hij de kinderen van Israël niet kon vervloeken, om hen te verleiden tot afgoderij en de afgezonderde plaats waartoe zij geroepen waren te doen opgeven. Dit was de algemene strekking van de leer van de Nikolaïeten (wat de speciale vorm ervan ook

mocht zijn). Het waren meer hun *daden* dan hun *leringen*, die werden veroordeeld door de gelovigen te Efeze; en daarin erkent de Heer hun trouw.

Dan volgt de belofte: 'Wie overwint, die zal Ik te eten geven van de boom van het leven die in het paradijs van God is' (vs. 7). De mens heeft zijn eigen paradijs verloren en hij werd verdreven uit de nabijheid van de boom des levens, opdat hij niet zou eten en voor eeuwig zou leven (Gen. 3:22). Toch probeert hij altijd weer voor zichzelf een paradijs te maken, terwijl hij vergeet dat de wereld onder het oordeel ligt. Het was deze wereldsgezindheid die de gevoelens van de Efeziërs jegens Christus deed verkoelen. Hoe probeerde Hij hen terug te roepen? Hij herinnerde hen aan hun hemelse deel. De wereld is niet hun rustplaats, want ze is verontreinigd. Maar er blijft wel een sabbatsrust voor het volk van God over (Hebr. 4:9). En waar is die? Waar kan de gelovige rust vinden, waar is het voorwerp van zijn liefde? Het is daar waar Christus zit aan Gods rechterhand (Kol. 3:1). Het 'paradijs van God' is de plaats waar Christus woont, de plaats van ware rust. Daar is de boom des levens voor de gelovige. In dit hemelse toneel, waar Jezus Zelf is binnengegaan, zal ook Zijn volk hun deel genieten. Hierop richt Hij de gevoelens van de gemeente. Helaas, hoe weinig respons heeft deze oproep gehad. Hoe spoedig is het besef van de hemelse roeping verloren gegaan en verruild voor wereldsgezindheid.

De boodschap voor Smyrna

Openbaring 2:8-11

In de boodschap voor Efeze lazen we over het wegebben van de eerste liefde. In Smyrna zien we de boze opzet van de satan om door middel van vervolging de eerste frisheid te vernietigen. We zien hier een verdrukte gemeente. Wanneer we kijken naar de wijdere historische betekenis van de brieven, zien we hier de situatie waarin de gemeente zich de vijandschap van de heersende wereldmacht op de hals had gehaald. De Heer past Zichzelf genadig bij deze omstandigheden aan:

*‘En schrijf aan de engel van de gemeente in Smyrna:
Dit zegt de eerste en de laatste, die dood geweest
is en [weer] levend geworden’ (vs. 8).*

Als Rechter vergeet Hij toch nooit de noden van Zijn volk. In de beproeving en in het lijden is Hij altijd bij hen. Maar Zijn zorg is niet dezelfde zoals die in het Oude Testament werd getoond. Toen was Hij nog niet geopenbaard als de Overwinnaar over de dood! Zijn manier van uitredding was toen om de heiligen te behoeden voor de dood, hen uit het vuur te redden, of de mond van de leeuwen toe te sluiten. Satan mocht Job op de proef stellen, maar er was een grens: ‘Zie, hij zij in uw macht; alleen, spaar zijn leven’ (Job 2:6). Hier vinden we echter niet zo’n beperking. De christenen moesten ‘trouw tot de dood’ zijn (vs. 10). Aan deze kant van het graf werd geen uitredding beloofd. En waarom niet? Omdat de gelovige nu Christus kent, die niet alleen in staat is van de dood te redden, maar die de grote Overwinnaar over de dood is. Hij is ‘de Eerste en de Laatste’ (Openb. 1:17vv.). Dat wil zeggen: Hij heeft alle macht in Zichzelf. Maar Hij is ook

Degene, 'die dood geweest is en die leeft' (Openb. 1:18). Want als Mens heeft Christus de dood in onze plaats ondergaan, en Hij is opgewekt 'door de heerlijkheid van de Vader' (Rom. 6:4). De gelovige heeft daarom volle zekerheid. De dood van het lichaam is slechts de poort die leidt naar de tegenwoordigheid van Christus; en van de tweede dood, de poel van vuur, is hij al verlost (Openb. 19:20).

De Heer gaat verder: 'Ik weet uw verdrukking en uw armoede – maar u bent rijk –, en de laster van hen die zeggen dat zij Joden zijn en het niet zijn, maar een synagoge van de satan' (vs. 9). Wat een contrast tussen deze gemeente en die te Laodicea, die pochte: 'Ik ben rijk en verrijkt en heb aan niets gebrek', zodat de Heer haar moest zeggen: 'u bent de ellendige, jammerlijke, arme, blinde en naakte' (Openb. 3:17). Hoe waar is het dat 'ieder die zichzelf verhoogt, zal worden vernederd; en die zichzelf vernedert, zal worden verhoogd' (Luc. 14:11). Vooral in onze dagen is het dwaas te spreken over grootheid en voorspoed te midden van het verval en het falen van hen die de naam van Christus belijden hier op aarde.

Wanneer de gelovigen te Smyrna hier op aarde zouden lijden, konden zij dit zonder vrees ondergaan; want de macht van Christus was groter dan die van de satan. Natuurlijk, God stond de duivel toe hen te beproeven, zoals dat eens het geval was geweest met Job, maar het diende alleen ertoe dat zij stralend uit de vuuroven zouden komen. God liet het toe dat sommigen van hen in gevangenschap werden geworpen, en dat anderen ter dood werden gebracht. Maar de macht van de boze was begrensd, zelfs wat betreft de duur van het lijden. Ze zouden een verdrukking hebben van 'tien dagen', een beperkte tijd. En ze worden vermaand om 'trouw tot de dood' te zijn en dan uit de hand van de Heer 'de kroon van het leven' te ontvangen (vs. 10).

‘De kroon van het leven’ wordt ook vermeld in de brief van Jakobus, in verband met trouw in beproeving: ‘Gelukkig de man die verzoeking verdraagt; want beproefd geworden zal hij de kroon van het leven ontvangen, die Hij beloofd heeft aan hen die Hem liefhebben’ (Jak. 1:12). Paulus spreekt nog van een andere kroon: ‘Overigens is voor mij de kroon van de gerechtigheid weggelegd, die de Heer, de rechtvaardige Rechter, mij in die dag zal geven; en niet alleen mij, maar ook allen die Zijn verschijning hebben liefgehad’ (2 Tim. 4:8). En Petrus vertelt de trouwe oudsten: ‘En wanneer de overste Herder is verschenen, zult u de onverwelkelijke kroon van de heerlijkheid ontvangen’ (1 Petr. 5:4).

- ‘De kroon van het leven’ suggereert de complete triomf over al de vijanden van de gelovige;
- ‘De kroon van de gerechtigheid’, de juiste toedeling van het loon dat ‘de rechtvaardige Rechter’ zal toekennen;
- ‘De kroon van de heerlijkheid’, de volledige erkenning van de trouwe dienst die vaak in het verborgen en met weinig waardering van mensen hier op aarde is volbracht.

De aansporing: ‘Wie een oor heeft, laat hij horen wat de Geest tot de gemeenten zegt’ (vs. 11), is opnieuw gericht tot het geheel, en wordt nog niet beperkt tot de overwinnaars. Tot de laatstgenoemden wordt gezegd: ‘Wie overwint, zal geenszins van de tweede dood schade lijden.’ Dit lijkt iets geringer dan de warme erkenning van de overwinnaars in enkele andere brieven, maar de kroon van het leven was al toegezegd aan degenen die hier als overwinnaars worden beschouwd, nl. degenen die ‘trouw tot in de dood’ bleven. Het is duidelijk dat deze belofte heel geschikt was voor hen die bedreigd werden door de eerste, dus de lichamelijke dood.

De boodschap voor Pergamus

Openbaring 2:12-17

In Smyrna zagen we een zekere trouw en toewijding ten gevolge van de hevige vervolging die de satan de gemeente deed ondergaan. Maar waar grof geweld geen succes heeft, heeft sluwheid dat vaak wel. Beide middelen staan de vijand ter beschikking; en waar de éne niet werkt, neemt hij snel zijn toevlucht tot de andere. Tegen de gezegende Heer gebruikte de satan beide, hij gebruikte al zijn sluwheid in de woestijn en al zijn woede bij het kruis. Maar tot zijn eigen schande schitterden bij beide gelegenheden de heerlijkheden van onze aanbiddelijke Heer! Toen Paulus te Filippi was, probeerde de satan eerst het evangelie te bederven door het te steunen en zo te verwarren met zijn eigen boze activiteit. Toen dit verijdeld werd, probeerde hij het met geweld te vernietigen, maar leed eens te meer een smadelijke nederlaag.

Zo handelde hij ook met de gemeenten. In Smyrna gebruikte hij vervolging, maar dit wekte alleen maar grotere oprechtheid en toewijding op. In Pergamus probeerde hij met zijn listen de gemeente te verleiden tot onzorgvuldigheid en onverschilligheid. Er is iets bijzonders in de manier waarop de Heer Zich aan deze gemeente presenteert:

‘En schrijf aan de engel van de gemeente in Pergamus: Dit zegt Hij die het scherpe, tweesnijdende zwaard heeft’ (vs. 12).

Wat een verschil met de vorige brief. Daarin vonden we een gemeente bestemd om te lijden, waaraan de Heer Zich bekendmaakte als ‘de eerste en de laatste, die dood geweest is en

weer levend geworden'. Hier vinden we Hem als de Rechter, die het scherpe, tweesnijdende zwaard heeft. In Smyrna openbaarde Hij Zich als de levenskracht voor de Zijnen. Hier zien wij Hem als Degene die klaar staat om te oordelen:

'Ik weet waar u woont, daar waar de troon van de satan is; en u houdt vast aan mijn naam en het geloof in Mij hebt u niet verloochend, zelfs niet in de dagen waarin Antipas mijn trouwe getuige was, die gedood werd bij u waar de satan woont' (vs. 13).

Toch was er nog veel trouw overgebleven, want Hij zegt: '(...) en u houdt vast aan mijn naam en het geloof in Mij hebt u niet verloochend'. En dit was in de tijd dat de martelaar Antipas de dood had gevonden. De Heer waardeerde dit, maar er was ook afval: 'Ik weet waar u woont, daar waar de troon van de satan is'. Dit is figuurlijke taal. We weten niet waar exact naar verwezen wordt, maar er kan weinig twijfel zijn over de algemene betekenis. Wat is de troon van de satan? Deze troon staat in tegenstelling tot die in de hemel, Gods troon. Later in dit boek geeft de satan aan het beest, de grote heerser van de wereld, 'zijn macht en zijn troon en groot gezag' (Openb. 13:2). De troon van de satan is dus de zich wederrechtelijk toegeëigende wereldse macht, die hij tegenover de Heer als de zijne claimde en waarvan de Schrift ook verklaart dat hij haar bezit, terwijl ze de tegenstander 'de overste' en 'de god' van deze wereld noemt, 'de geest die nu werkt in de kinderen van de ongehoorzaamheid'.

De gemeente van Pergamus had zich genesteld in de wereld, de plaats waar de satan heerste. Dit zegt nog niets over eventuele goddeloosheid of slechtheid in de gemeente. Satan is heel tevreden met wereldse christenen, zolang ze maar niet gericht zijn op Christus maar op de wereld. Ook dan is zijn doel bereikt.

Want de wereld, de religieuze wereld of de wereld in een andere gedaante, neemt dan de plaats in van Christus; en de vurige liefde voor Zijn Persoon en de heldere hoop van Zijn terugkeer verdwijnt, en kilheid, doodsheid, tolereren van kwaad, onverschilligheid tegenover de eisen van God komen ervoor in de plaats. Openlijk kwaad hoeft niet direct te volgen, maar de eerste stappen ernaar toe zijn wel gedaan.

In Pergamus was *dit* het meest beledigend voor Christus:

‘Maar Ik heb enkele dingen tegen u: dat u daar hebt die aan de leer van Bileam vasthouden, die Balak leerde de zonen van Israël een strik te spannen, om afgodenoffers te eten en te hoereren. Zo hebt ook u er die op dezelfde wijze aan de leer van de Nikolaiëten vasthouden. Bekeer u dan; maar zo niet, Ik kom spoedig naar u toe en Ik zal oorlog tegen hen voeren met het zwaard van mijn mond’ (vs. 14-16).

We hebben het karakter van het kwaad al gezien. Net zoals Bileam aan Balak toonde hoe hij de Israëliëten moest verleiden tot afgoderij en vermenging met zijn volk (dus met het heidendom), zo tracht de satan controle te krijgen over het hart van de christen door dit te laten uitgaan naar de wereld in plaats van naar Christus. Dit is de leer van de Nikolaiëten. Het maakt niet uit in welke vorm dat is. De morele kenmerken van deze leer worden duidelijk gemaakt door de vergelijking met Bileam.

In vergelijking met Efeze is er helaas een duidelijke achteruitgang te zien. In Efeze hadden de werken van de Nikolaiëten nog terechte tegenstand opgewekt (Openb. 2:6), maar in Pergamus wordt de leer van de Nikolaiëten getolereerd (Openb. 2:15). We kunnen er zeker van zijn dat door tolerantie een verkeerde praktijk spoedig legaal wordt. Inderdaad, in de regel loopt de praktijk vooruit

op de leer, maar het kwaad wordt pas formeel bekrachtigd als het lange tijd stilzwijgend is toegestaan. Waarschijnlijk werd het vergif heel aantrekkelijk toegediend in een filosofische en vooruitstrevende vorm, die aantrekkelijk was voor de menselijke natuur. In de ijdelheid van zijn hart denkt de mens dat hij het Woord van God kan verbeteren en kan aanpassen aan de grotere verlichting en vrijheid van zijn eigen tijd. Door wijsheid toe te passen die niet van God komt, probeert hij de openbaring van God te moderniseren en te verfijnen. Helaas, hoe weinigen in onze dagen geven God de eer voor Zijn superieure wijsheid, die verheven is boven het moderne denken en die elke vermenging met menselijke adviezen of filosofie als een aanmatigende dwaasheid ziet.

Als we Pergamus beschouwen als een voorafschaduwing van de derde fase van de kerkgeschiedenis, dan correspondeert deze boodschap nauwkeurig met de feiten die de annalen van het christendom onder de aandacht brengen. Want na de vervolgingen die de gemeente had te verdragen onder de heidense keizers, volgde de gunst en de voorspoed van de wereld onder keizer Constantijn en zijn opvolgers. Dit bedierf zowel de moraal als de leer. In veel gevallen werden de heidenen overgehaald het geloof aan te nemen door het overnemen van heidense rituelen en feesten. Dit werden onderdelen van het christendom, of vrije dagen op de christelijke kalender. Nog erger was de openlijke en schaamteloze wereldsgezindheid van het pausdom, dat zich had gevestigd daar waar de troon van Satan was. Voortaan kenmerkte het christendom zich – voor een periode van meer dan duizend jaar – door een groeiende onderwerping aan de wereld en door onverschilligheid ten opzichte van de rechten van de afwezige Heer. Elke hemelse waarheid werd verduisterd, en zelfs ware christenen verloren het zicht op het bijbelse onderwijs dat de

gelovige verenigd is met Christus in de hemel en dient te wachten op Zijn wederkomst als 'een gelukkige hoop' (Tit. 2:13).

Maar de Heer behandelt de gemeente nog niet als totaal onverbeterlijk. Het kwaad wordt gezien als plaatselijk, niet als algemeen. Het gaat om een afgestorven lid dat moet worden geamputeerd, geen lichaam waarvoor niets overblijft dan de dood. De hele gemeente was inderdaad verantwoordelijk. Daarom wordt er opgeroepen tot bekering, en is er de dreiging van een spoedig onderzoek. Maar de voorwerpen van het oordeel zijn alleen degenen die aan de verkeerde leer vasthouden: *'Bekeer u dan; maar zo niet, Ik kom spoedig naar u toe en Ik zal oorlog tegen hen voeren met het zwaard van mijn mond'* (Openb. 2:16). Het kwaad kan groeien tot de hele gemeente erdoor is overwoekerd, maar de getrouwen worden gezien als een op zichzelf staand overblijfsel. Dus worden de gemeenten in die periode waarin de christenheid zich dan bevindt ertoe opgeroepen dit te veranderen. Maar de zaken hebben nog niet het stadium bereikt dat het geheel wordt verworpen, het oordeel is beperkt tot de kwaaddoeners.

De aansporing: *'Wie een oor heeft, laat hij horen wat de Geest tot de gemeenten zegt'*, wordt daarom gericht aan de hele gemeente. De belofte voor de overwinnaars is ook erg mooi: *'Wie overwint, die zal Ik geven van het verborgen manna, en Ik zal hem een witte steen geven en op de steen een nieuwe naam geschreven, die niemand kent dan hij die hem ontvangt'* (Openb. 2:17).

Toen het volk van God het in hun hart kreeg om 'terug te keren naar Egypte' en afgodenoffers te eten, toen ze verlangden naar de knoflook en de uien, de goede dingen van deze wereld, bood Christus Zichzelf aan als het 'verborgen manna'. Hij is het ware brood uit de hemel, dat ongezien door de wereld het hart van de hongerige gelovige kan voeden. Ook is het niet alleen zo, dat de gelovige zich voedt met Christus in Zijn vernedering op aarde

– wat het manna symbolisch voorstelt. Maar het verborgen manna in het hemelse heiligdom geeft ook een speciale band met Christus in de heerlijkheid. Inderdaad moet men dan de wereldse positie en waardigheid opgeven die de belijdende kerk najaagt, maar wat betekent dit vergeleken met de witte steen die de overwinnaar ontvangt uit Christus' eigen hand? Deze steen is het teken van Zijn goedkeuring en er is een nieuwe naam op gegraveerd, een liefdeteken dat alleen bekend is bij de Gever en bij degene die het ontvangt. Wie zou zich niet erin verheugen zo'n geheim tussen hemzelf en Christus te hebben? Het is het deel van de overwinnaar in een tijd van voortgaand bederf. Jammer dat we er zo weinig van weten!

De boodschap voor Tyatira

Openbaring 2:18-29

Nu komen we in een andere situatie. In Tyatira is er weliswaar meer geloofsgetrouwheid en ijver, maar de massa wordt verleid door een valse profetes. En de vermaning om te horen naar wat de Geest zegt tot de gemeenten wordt niet langer tot de hele gemeente gericht, maar alleen tot diegenen die getrouw zijn, de overwinnaars. Bovendien wordt in deze boodschap, en in de volgende, de komst van de Heer genoemd. Blijkbaar toont dit dat we in historisch opzicht nu een fase hebben bereikt in de annalen van het christendom, die zal voortduren tot aan het einde van de geschiedenis van de gemeente op aarde.

“En schrijf aan de engel van de gemeente in Tyatira: Dit zegt de Zoon van God, die Zijn ogen heeft als een vuurvlam en Zijn voeten aan blinkend koper gelijk” (vs. 18).

Hier verschijnt Christus als de Zoon van God ten oordeel. Zijn ogen zijn als een vuurvlam, en ze doorzoeken en beproeven alle dingen. Zijn voeten zijn aan blinkend koper gelijk: dit symboliseert het rechtvaardige oordeel dat Hij gaat uitspreken. Dit alles is zeer ernstig.

Gelukkig is er nog meer waarin Zijn ogen behagen scheppen en dat Hij kan prijzen: *“Ik weet uw werken, uw liefde, uw geloof, uw dienst en uw volharding en dat uw laatste werken meer zijn dan uw eerste”* (vs. 19). Dit waren zeker niet de werken van Izebel, want die kenmerkten de meerderheid van de gemeente. Deze goede werken zijn ongetwijfeld de werken van het naderhand genoemde overblijfsel (vs. 24). Voordat we ingaan op de ernstige

beschuldigingen die de Heer uitspreekt, mogen we deze prachtige karaktertrekken overdenken, die scherp afsteken tegen de donkere achtergrond van wat volgt.

“Maar Ik heb ⁶ tegen u, dat u de vrouw Izebel, die zich een profetes noemt, laat begaan; en zij leert en misleidt Mijn slaven om te hoereren en afgodenoffers te eten” (vs. 20). Izebel was een heidense koningin die, nadat ze haar man Achab had verleid tot afgoderij, de regeling van de religieuze zaken in Israël op zich had genomen, terwijl ze de dienaars van Jahweh vervolgde en de Baälsdienst bevorderde. Baäl was een verleider van buiten; dit vertegenwoordigt de valstrik die de wereld vormde voor de gemeente. Izebel is een beeld van innerlijke corruptie en staat voor de schaamteloze vermenging van de gemeente met de afgoderij. Het verschil tussen de schuld van Bileam en die van Izebel was misschien niet groot, maar het verschil in positie was enorm en het laatste beeld toont de medeplichtigheid van de kant van de gemeente. In Pergamus waren het individuen, mogelijk grotere aantallen, die schuldig waren aan afgoderij en hoerij. Maar de gemeente als geheel wordt niet gezien als verbonden met het kwaad. In Tyatira waren er enkelingen, mogelijk grotere aantallen, vrij van dit kwaad, maar de gemeente als geheel wordt als schuldig eraan beschouwd.

Als we de vrij goed ondersteunde lezing volgen: ‘uw vrouw Izebel’, komt dit punt zelfs nog sterker naar voren. Achab stond voor Israël en was er moreel verantwoordelijk voor, zoals de engel of de vertegenwoordiger van de gemeente verantwoordelijk voor haar was. De schuld van Achab was ten eerste dat hij gehuwd was met de dochter van een heidense koning, en zichzelf dus identificeerde met de Baälsdienst. Ten tweede had hij Izebel – een buitenlandse en een dienaar van de afgoden – toegestaan

6 “enkele dingen” wordt weggelaten door de beste handschriften.

een religieuze middelares te worden, die zichzelf een profetes noemde in Gods erfdeel. Dit is wat de gemeente historisch gezien deed na de periode van Pergamus, in de dagen van Rome's geestelijke oppermacht. De stand van zaken was toen een verbintenis tussen de belijdende kerk en de wereld, samen met de invoering van afgodische praktijken die onder het voorwendsel van goddelijke autoriteit door de Romeinse hiërarchie werden ingevoerd. Inderdaad, in de historische kijk op de geschiedenis van de gemeente is deze parallel heel goed van toepassing. Want Rome introduceerde, evenals Izebel, niet alleen heidense verdorvenheid, maar doordrenkte de aarde met het bloed van hen die weigerden haar gezag te accepteren.

Maar de lankmoedigheid van de Heer is groot, zelfs in het geval van Izebel, want Hij zegt: "En Ik heb haar tijd gegeven om zich te bekeren en zij wil zich niet bekeren van haar hoererij" (vs. 21). Hoe lang die ruimte er was weten we niet precies; maar in de historische gemeente, die deze fase van de kerkgeschiedenis voorstelt, zien we een groot geduld, een voortdurend aandringen op berouw. Hoeveel waarschuwingen in de één of andere vorm heeft de Heer niet gegeven, maar helaas was het tevergeefs! Zij wilde zich niet bekeren van haar hoererij! Het was niet enkel blindheid en onwetendheid, maar een wil die handelde tegen God in.

Hoewel het oordeel over Izebel langzaam plaatsvindt, komt het uiteindelijk toch: *"Zie, Ik werp haar op een bed en [werp] hen die met haar overspel bedrijven in grote verdrukking, als zij zich niet bekeren van haar werken. En haar kinderen zal Ik door de dood ombrengen, en alle gemeenten zullen weten dat Ik het ben die nieren en harten doorzoek; en Ik zal u geven ieder naar uw werken"* (vs. 22-23). De vreselijke situatie is duidelijk genoeg en het oordeel is zeker en vast. Niet alleen is de eerste liefde voor Christus verlaten

zoals in Efeze, maar liefde tot de wereld en afgoderij, d.i. overspel in figuurlijke zin heeft haar plaats ingenomen. Izebel moet op een bed worden geworpen, overgegeven aan haar eigen losse zeden; terwijl zij die gemeenschap met haar hebben ‘in grote verdrukking’ worden gebracht en haar kinderen ter dood worden gebracht. Het beeld is ontleend aan het lot van de volgelingen van Izebel en dat van haar kinderen in het Oude Testament. De eersten werden vervolgd en verstrooid, de laatsten ter dood gebracht. Het lot van de profetes Izebel wordt later bevestigd in het boek Openbaring, als we komen tot de oordelen over de grote hoer – van wie het vlees werd gegeten, evenals dat van de boze Israëliische koningin (Openb. 17:16). De gemeenten zien dit oordeel, en erkennen Christus als Degene die de nieren en de harten beproeft. Maar er zijn gradaties in medeplichtigheid onder de volgelingen van Izebel, en daarom is er onderscheid in het oordeel: “Ik zal u geven ieder naar zijn werken” (vs. 23). Zo was de handelwijze met de gemeente van Tyatira, of het merendeel ervan die verbonden was met dit bederf. Zo zal ook Gods rechtvaardige oordeel komen over het wereldse systeem dat door deze gemeente in Klein-Azië wordt vertegenwoordigd.

Dan volgen enkele beloften voor de overwinnaars: *“En wie overwint en Mijn werken tot [het] einde toe bewaart, die zal Ik macht geven over de volken; en hij zal hen hoeden met een ijzeren staf; als pottenbakkersvaten worden zij verbrijzeld, zoals ook Ik [die macht] van Mijn Vader heb ontvangen; en Ik zal hem de morgenster geven. Wie een oor heeft, laat hij horen wat de Geest tot de gemeenten zegt”* (vs. 26-29). Het bewaren van ‘Mijn werken’ (vs. 26) is een bijzondere uitdrukking, die herinnert aan de taal van Paulus: “<Want> laat die gezindheid in u zijn die ook in Christus Jezus was” (Fil. 2:5). De gelovige zou in zijn wandel als het ware een reproductie van Christus moeten zijn. Hij is samen met Christus gestorven en opgewekt, en heeft door de Geest

hetzelfde leven ontvangen dat hij nu mag tonen in zijn dagelijks gedrag. Onze gezegende Heer wandelde te midden van de beproevingen en het lijden hier op aarde als de vlekkeloos Reine, de onwankelbaar Getrouwe, de volkomen Gehoorzame. En te midden van alle bederf en ongeloof van de christenheid zijn wij als gelovigen ertoe geroepen het leven van Christus te vertonen in onze handel en wandel. Er is hier ook een tegenstelling tussen de werken van Christus, en die van Izebel. Terwijl hun die door Izebel zijn verleid het oordeel wordt aangezegd, tenzij zij zich bekeren *'van haar werken'*, wordt aan degenen die trouw zijn aan Christus een beloning toegezegd, als zij *'Zijn werken'* tot het einde toe bewaren (vs. 22 en 26).

Wij horen hier ook iets over de belofte van de morgenster ('de blinkende morgenster' in Openb. 22:16). Christus zal het koninkrijk voor Zich ontvangen, want Hij is de wortel en het geslacht van David. Hij is tevens de hoop van Zijn volk, de heraut van de dageraad te midden van de duisternis waarin de wereld is gehuld. Twee dingen worden in vers 26 tot 28 voorgesteld ter bemoediging van de heiligen die te maken hebben met de verdorvenheid en de vervolging die door Izebel is veroorzaakt in het huis van God:

- het vooruitzicht van het heersen met Hem;
- de hoop op Zijn wederkomst om ons op te nemen in heerlijkheid, om zo voor altijd bij Hem te zijn.

De waarschuwing om te horen wordt voor de eerste keer niet tot de gemeente in haar geheel gericht, maar alleen tot de overwinnaars (vs. 29).

De boodschap voor Sardis

Openbaring 3:1-6

De boodschap van de Zoon des mensen, die als Rechter te midden van de zeven gouden kandelaars wandelt, voor de gemeente te Sardis (of: Sardes) begint met de volgende woorden:

'Dit zegt Hij die de zeven Geesten van God en de zeven sterren heeft: Ik weet uw werken, dat u [de] naam hebt dat u leeft, en u bent dood' (vs. 1).

De Heilige Geest wordt in dit boek gezien in de volheid van Zijn activiteit als 'de zeven Geesten van God' in verbinding met de troon van God, niet in de eenheid van Zijn Persoon in verband met het lichaam van Christus (één lichaam en één Geest). De Geest is hier Degene door Wie Christus het bestuur over de gemeenten uitoefent. Christus heeft de zeven Geesten en ook de zeven sterren. De sterren zijn van Hem, hoewel niet meer wordt gezegd zoals in de boodschap voor Efeze, dat ze in Zijn rechterhand zijn (Openb. 2:1); want de mens heeft zich in de praktijk onrechtmatig gezag toegeëigend.

De toestand van de gemeente was droevig. Er was inderdaad niet het kwaad en het bederf dat we zien in Tyatira. Maar hier in Sardis vindt de Heer voor de eerste keer *niets* dat Hij kan prijzen. De afkeuring begint direct en de toestand wordt in één zin beschreven: een belijdenis zonder ziel, hoewel men de naam had te leven. De gemeente was niet ziek, maar dood. Ze had de vorm behouden, maar het hart was eruit. Christus werd erkend, de geloofsbelijdenis was correct, het gedrag leek achtenswaardig, maar het leven ontbrak.

De Heer is altijd op zoek naar liefde, zodat Hij de gemeente kan prijzen en de gemeente ook gezond is in de leer. Maar de genegenheid was verdwenen. Misschien had men in Sardis vastgehouden aan Zijn naam, Zijn woord gelezen en Zijn waarheid erkend. Maar Hijzelf was vergeten. Dat was de toestand van de gemeente hier: ze was een deel van de wereld geworden, even onvruchtbaar en levenloos ten opzichte van God als ieder ander.

Ongetwijfeld waren er gunstige uitzonderingen en bleef er een beetje leven over. Hij zegt daarom: *‘Word waakzaam en versterk het overige dat dreigde te sterven; want Ik heb uw werken niet volkomen bevonden voor Mijn God’* (vs. 2). Wat een toestand: voor een groot deel dood, en een klein overblijfsel dat op het punt stond te sterven! Er staat niet dat hun werken slecht waren, maar dat zij niet ‘volkomen’ waren, niet *vol bevonden*. Deze gemeente was blijven *stilstaan*. Na iets goeds voor ogen te hebben gehad, was ze zorgeloos geworden en had het doel nooit bereikt. Vandaar de oproep van de Heer om te ontwaken uit deze lusteloze toestand, alert te zijn en het geestelijk leven weer aan te vuren. Bovendien gaat Hij ervan uit dat men de nodige intellectuele kennis van de waarheid had, wat natuurlijk de verantwoordelijkheid groter maakte. *‘Bedenk dan’*, zegt Hij, *‘hoe u het ontvangen en gehoord hebt en bewaar het en bekeer u’* (vs. 3). Deze woorden zijn belangrijk. Het is geen oproep om dingen te verbeteren, maar terug te keren naar de éne standaard die God erkent als de gemeente totaal en hopeloos heeft gefaald. Waar het woord van mensen en het gezag van mensen niets dan verwarring en verval heeft veroorzaakt, zal Gods Woord nog onbeweeglijk standhouden als de vaste rots die niet kan wankelen te midden van alle woelige golven en stromingen van menselijke gedachten.

Zeker moet iedereen de gelijkenis zien tussen deze gemeente en het protestantse christendom. Ongetwijfeld kwam er een stroom van kracht en zegen te voorschijn ten tijde van de Reformatie, maar deze warme stroom koelde snel weer af toen zij zich verspreidde. Na enige tijd bleef er een stille en levenloze zee over. Het geloof dat predikers op de kansel en martelaren op de brandstapel had bezielde, verstarde totdat het nauwelijks meer inhield dan het kenmerk van een politieke partij. De protestanten zochten en accepteerden wereldse steun, en ze erkenden menselijke heersers als het hoofd van de verschillende kerken. Zo werd de protestantse kerk geen eerezuchtige hiërarchie die heerste over de koningen van de aarde, maar een gedwee werktuig van wereldse vorsten.

Het protestantisme verzonk spoedig in geestelijke doodsheid. Het was vrij van de gruwelijke afgoderij van Rome, maar ontbeerde leven en goddelijke kracht. Het had het Woord van God, en de verspreiding daarvan was het meest gezegende gevolg van de Reformatie. Het had wel nieuw ontdekte waarheden, maar haar werken waren *'niet volkomen'* (vs. 2). Het greep waarheden aan, zoals het algemene priesterschap van de gelovigen, maar liet die vervolgens krachteloos liggen. Er werden geen nieuwe dingen meer ontdekt. Het werd een droog traditionalisme, minder gekenmerkt door kwaad, maar ook nauwelijks vruchtbaar in het goede. Wel had men de Bijbel. Vandaar de speciale betekenis van de vermaning om vast te houden en te bedenken *'hoe u het ontvangen en gehoord hebt'* (vs. 3). Het is de waarheid van God, overgeleverd door de apostelen en vastgelegd in de Schrift, waarop de gelovigen altijd worden teruggeworpen in tijden van zwakheid en beproeving – niet op kerkelijke tradities of gezag van mensen.

De woorden die volgen na de oproep tot bekering zijn ernstig: *'Als u dan niet waakt, zal Ik komen als een dief, en u zult geenszins weten op wat voor uur Ik tot u zal komen'* (vs. 3). Dit komen als een *dief* is niet de komst van de Heer voor de Zijnen. Paulus schrijft in 1 Tessalonicenzen 5:2-5 het volgende hierover: *'Want u weet zelf nauwkeurig dat [de] dag van [de] Heer komt als een dief in [de] nacht. Wanneer zij zullen zeggen: Vrede en veiligheid, dan zal een plotseling verderf over hen komen zoals de barensood over een zwangere, en zij zullen geenszins ontkomen. Maar u, broeders, bent niet in [de] duisternis, zodat die dag u als een dief zou overvallen; want u bent allen zonen van [het] licht en zonen van [de] dag'*. De gebeurtenis die de wereld overvalt als een dief in de nacht is dus niet de komst van de Heer voor Zijn heiligen, maar het aanbreken van 'de dag van de Heer'. Dit wordt nooit als een blijde hoop voorgesteld (Tit. 2:13), maar als een vreselijke tijd van vergelding en oordeel.

Gelovigen van deze bedeling zullen niet leven in de nacht, die de wereld dan in haar greep houdt. Wij zullen als 'kinderen van de dag' bij Christus zijn; en later, wanneer Hij komt om het oordeel uit te oefenen, zullen wij met Hem verschijnen in Zijn eigen heerlijkheid en met Hem regeren (vgl. de belofte aan de overwinnaars in Tyatira). Dit 'plotselinge verderf' valt daarom niet op de leden van het lichaam van Christus, maar alleen op de wereld, inclusief de naambelijders die achterblijven als de Heer komt om de Zijnen tot Zich te nemen. De meerderheid van Sardis moet worden getypeerd als naambelijders; en dat zal straks niet anders zijn. De ware gelovigen zullen eruit weggenomen worden om de Heer te ontmoeten, als Hij komt voor Zijn Gemeente. Maar uiterlijk zal Sardis met haar aanspraken blijven voortbestaan, tot Christus komt als een dief in de nacht en zij wordt getroffen door een plotseling verderf.

Er is inderdaad een overblijfsel, maar het is klein en zwak: *‘Maar u hebt enkele namen in Sardis die hun kleren niet bevlekt hebben, en zij zullen met Mij wandelen in witte [kleren], omdat zij het waard zijn’* (vs. 4). De plicht van de gelovige is *‘zichzelf onbesmet van de wereld te bewaren’* (Jak. 1:27). De gemeente te Sardis was echter zo diep gezonken tot het niveau van de wereld, dat er wordt bedreigd met hetzelfde oordeel dat de wereld zal treffen (vgl. Openb. 16:15). De weinigen die de goedkeuring van Christus waard zijn en hun kleding niet hebben bevlekt, zullen met Hem in witte kleren wandelen (vs. 4b-5a). De onberispelijkheid en de heiligheid van hun leven zal in het openbaar aan de dag worden gelegd.

Sommigen hebben uit de woorden van vers 5a: *‘Ik zal zijn naam geenszins uitwissen uit het boek van het leven’* afgeleid dat iemand die eens was gered, later weer verloren zou kunnen gaan. Anderen hebben geconcludeerd dat alle mensen van origine leven hebben, maar sommigen het door zonde verbeurd hebben. Beide gevolgtrekkingen worden direct weerlegd door een blik op de context te slaan. Sardis staat voor een uiterlijke, levenloze belijdenis. Zelfs al is er een claim Jezus te kennen als Redder, of leven uit God te hebben, dan moeten wij met betrekking tot de belijders in Sardis vaststellen dat deze claim ongegrond was. Immers, zij hadden de naam te leven, maar waren dood.

Daarom schraapt de Heer, overeenkomstig het bekende en belangrijke beeld, hun namen uit Zijn boek. De overwinnaar heeft echter een claim die door de Heer wordt erkend, en daarom blijft zijn naam staan, terwijl andere namen worden doorgehaald. Men zou het kunnen vergelijken met het opstellen van een lijst van afgevaardigden. Iedere inwoner van een stad kan claimen te zijn ingeschreven; alle namen staan in een boekrol, totdat ze worden gecontroleerd en men wordt verzocht op te staan, terwijl de

onechte namen of de niet erkende personen worden geschrapt. Alleen de overwinnaars hebben een horend oor, en tot hen wordt de vermaning gericht (vs. 6).

De boodschap voor Filadelfia

Openbaring 3:7-13

*'En schrijf aan de engel van de gemeente in Filadelfia:
Dit zegt de Heilige, de Waarachtige, die de sleutel
van David heeft, die opent en niemand zal sluiten
en die sluit en niemand opent' (Openb. 3:7).*

De Heer stelt Zichzelf hier voor in hetzelfde rechterlijke karakter als in de vorige brieven. Hij is de Heilige en de Waarachtige, de Messias die de sleutel van David heeft. Het lijkt erop dat de vraag niet zozeer was in welke mate de gemeente aan Zijn eisen als Rechter voldeed, maar in hoeverre ze beantwoordde aan Zijn eigen hart en morele aard. De gelovige is ertoe geroepen *'de nieuwe mens aan te doen, die overeenkomstig God geschapen is in ware gerechtigheid en heiligheid'* (Ef. 4:24). Heiligheid en gerechtigheid zijn dus de dingen die beantwoorden aan het hart van de Heer Zelf; daarom openbaart Hij Zichzelf hier als *'de Heilige, de Waarachtige'* (vs. 7).

Filadelfia is weliswaar zwak in dit opzicht, maar de Heer schenkt haar toch een geopende deur (vs. 8a), zodat er geen verhindering zal zijn door de kleine kracht die ze bezit. Nog steeds is het de dag van de kleine dingen (Zach. 4:10). Filadelfia heeft in uiterlijke zin weinig om te laten zien, maar ze krijgt wel deze aanbeveling: *'(...) u hebt Mijn woord bewaard en Mijn naam niet verloochend'* (vs. 8b). Van Pergamus werd gezegd: *'(...) u houdt vast aan Mijn naam en het geloof in Mij hebt u niet verloochend'* (Openb. 2:13). Wat betreft de naam van Christus, lijken beide gemeenten op elkaar. Maar aan de andere kant is de overeenkomst weer niet zo sterk. Pergamus had het geloof in Christus *niet verloochend*.

Dit is natuurlijk goed, maar gaat minder ver dan wat van Filadelfia wordt gezegd, want deze gemeente had Zijn woord *bewaard*.

Het geloof in Christus niet verloochenen, betekent op christelijke bodem te blijven. Maar het *bewaren* van het woord van Christus is de toetssteen van ware liefde en de voorwaarde tot gemeenschap: *'Als iemand Mij liefheeft, zal hij Mijn woord bewaren, en Mijn Vader zal hem liefhebben en Wij zullen tot hem komen en woning bij hem maken'* (Joh. 14:23). Het Woord is ook het middel dat reinigt en heiligt: *'U bent al rein om het woord dat Ik tot u heb gesproken'* (Joh. 15:3). *'Heilig hen door Uw waarheid: Uw woord is de waarheid'* (Joh. 17:17). Dit trouw blijven aan Zijn Woord past dus bij de eigenschappen die Christus van ons verlangt als de Heilige en de Waarachtige.

We zien nog een andere karaktertrek in deze gemeente. In Efeze en Smyrna zien we geestelijke kracht die het kwaad oordeelt, maar in de volgende drie gemeenten verdwijnt dit. Pergamus *verdraagt* het kwaad; Tyatira *neemt het over*; Sardis is er alleen *dood* voor. Maar in Filadelfia is er, ondanks de kleine kracht, tenminste een morele *afwijzing* van het kwaad. Dit wordt door de Heer erkend: *'Zie, Ik geef [enigen] uit de synagoge van de satan, die zeggen dat zij Joden zijn en het niet zijn, maar liegen; zie, Ik zal maken dat zij komen en zich neerbuigen voor uw voeten en erkennen dat Ik u heb liefgehad'* (vs. 9).

De synagoge van de satan is, zoals reeds gezegd, de terugkeer naar joodse principes, het plaatsen van mensen onder de wet, het herstel van de hiërarchie en een ceremonieel dat past bij een aardse godsdienst zoals het judaïsme. Dit is totaal niet op zijn plaats in een hemelse godsdienst als het christendom. Deze poging om de nieuwe wijn in oude zakken te doen, wordt o.a. verworpen door de apostel Paulus. Het doet afbreuk aan de ons toevertrouwde waarheid. Het gevaar van afgoderij, dat in

Pergamus en Tyatira werd gesignaleerd, vinden we hier niet. In geestelijke gemeenten zoals Smyrna en Filadelfia zouden zulke valstrikken te duidelijk zijn, en de satan had hier een subtieler plan. Dit onechte judaïsme deed zich uiterlijk mooi voor, maar het is even fataal en heeft altijd bewezen een formidabel gevaar voor het christendom te zijn. Dit was wat hij hier probeerde te introduceren, maar het kwaad werd duidelijk onderkend door de trouwe gelovigen te Filadelfia.

De erkenning van Christus' liefde voor de Zijnen hier is heel mooi (vs. 9). Ze is volkomen in harmonie met deze brief, en vormt ook een duidelijk contrast met de andere brieven. Daar wordt Christus meer als de Rechter gezien, en het tonen van Zijn gevoelens is dan niet op zijn plaats; want wat heeft een rechter te maken met liefde? Hier echter legt Hij om zo te zeggen Zijn rechterlijke kleding opzij en identificeert Hij Zichzelf met Zijn zwakke volk, terwijl Hij persoonlijk met hen handelt – niet formeel – en een deur voor hen openhoudt. Hij versterkt hun geloof door de verzekering van de overwinning. Ten slotte belooft Hij hun de tegenstanders te zullen ontmaskeren. Daarmee toont Hij hoe Hij hen liefheeft. Als het algemene karakter van het boek rechterlijk is, dan vinden wij zeker verfrissing in deze groene oase midden in de woestijn.

De Heer belooft de Zijnen hier dat Hij hen zal bewaren voor *'het uur van de verzoeking, dat over het hele aardrijk zal komen, om te verzoeken hen die op de aarde wonen'* (vs. 10). Er zijn twee groepen waaraan de Schrift verlossing toezegt in verbinding met dit uur:

1. Het volk van Daniël – al wie in het boek geschreven wordt bevonden –, dat zal ontkomen in de tijd van de Grote Verdrukking (Dan. 12:1).

2. Zij die het woord van de volharding van Christus hebben bewaard (of: het bevel om Hem te blijven verwachten), die bewaard worden voor het uur van de verzoeking, dat over het hele aardrijk zal komen (Openb. 3:10).

Het gelovige, uitverkoren overblijfsel van de Joden zal worden beproefd in 'de smeltoven van de ellende' (Jes. 48:10), en ten slotte gered worden door de Zoon des mensen, als zij Hem zien komen op de wolken van de hemel met kracht en grote heerlijkheid' (Matt. 24:30). Maar de gelovigen in de huidige bedeling van de genade zullen nooit in het uur van de verzoeking komen. Wij zien niet uit naar de komst van de Zoon des mensen op de wolken van de hemel met kracht en grote heerlijkheid, maar naar de vereniging met de Bruidegom. Dan zullen wij in wolken worden opgenomen, 'de Heer tegemoet in de lucht' (1 Tess. 4:17). Als Christus komt om Zijn aardse volk te redden, zullen de hemelse heiligen Hem vergezellen vanuit de heerlijkheid. Dit gebeurt pas aan het einde van het uur van de verzoeking. De Gemeente wordt al opgenomen om met de Heer te zijn vóórdat dit uur begint, en ze zal dus bewaard blijven voor de weeën en verschrikkingen ervan.

Daarna volgt de belofte van de spoedige terugkomst van de Heer: *'Ik kom spoedig, houd wat u hebt, opdat niemand uw kroon neemt'* (vs. 11). Deze tekst verontrust sommigen, omdat ze bang zijn dat iemand zijn plaats in Christus zou kunnen verliezen. Maar de kronen zijn de beloning voor onze dienst, en er bestaat een groot verschil tussen het verliezen van een beloning en het verliezen van het eeuwige leven. Dat laatste is niet mogelijk. Bovendien behandelt het boek Openbaring niet de kwestie van het leven, maar van onze belijdenis; en de Schrift zegt nooit dat iemand gered kan worden op grond van een uiterlijke belijdenis. Maar het einde moet het bewijzen, want er kan een belijdenis zijn en zelfs een uiterlijk goede wandel, terwijl er helemaal geen leven is.

Zulke uitdrukkingen als de bovengenoemde verzwakken daarom op geen enkele wijze de zekerheid van de gelovige en zijn positie in Christus, hoewel zij een ernstige waarschuwing vormen tegen het misbruiken van deze leer om zorgeloosheid toe te laten.

In de beloften voor de overwinnaars valt de nadruk op de telkens herhaalde woorden 'mijn God' (vs. 12). Deze uitdrukking is kenmerkend voor de mensheid van Christus. Hij identificeert Zichzelf helemaal met deze gelovigen, wat aantoont dat 'Hij Zich niet schaamt hen broeders te noemen' (Hebr. 2:11). Ook wanneer het erom gaat dat de gelovigen Gods grote kracht zouden kennen, die hen levend maakt met Christus, bidt de apostel tot 'de *God* van onze Heer Jezus Christus' (Ef. 1:17).

De boodschap voor Laodicea

Openbaring 3:14-22

In deze brief stelt de Heer Zichzelf opnieuw niet zozeer in Zijn rechterlijke als wel in Zijn morele eigenschappen voor. Wij lezen hier in de aanhef:

*‘En schrijf aan de engel van de gemeente in Laodicea:
Dit zegt de Amen, de trouwe en waarachtige getuige,
het begin van de schepping van God’ (vs. 14).*

Christus is ‘de Amen’, want al Gods beloften zijn in Hem ‘ja’ en ‘amen’ (2 Kor. 1:20). Hij is ook de trouwe en waarachtige Getuige, want hoewel de gemeente heeft gefaald als Gods getuige op aarde, blijft Christus onveranderlijk trouw en waarachtig. Bovendien is Hij ‘het begin van de schepping van God’. Christus is het Hoofd van de nieuwe schepping, waarvan de gemeente hier beneden de eerste openbaring behoort te zijn. De gemeente is hierin, evenals in alle andere opzichten, geheel van Gods gedachten afgeweken, maar Christus blijft Dezelfde.

Dit falen van de gemeente bedroeft Hem meer dan iets anders, en het is dan ook hiertegen dat Hij Zijn aanklachten richt. Alleen hier spreekt Hij over het uitspuwen van de gemeente als te walgelijk om in stand te worden gehouden: *‘Omdat u lauw bent en niet heet of koud, zal Ik u uit mijn mond spuwen’* (vs. 16). Wat een ernstige woorden! Ze worden niet tot een verdorven of kwijnende, uitgedoofde gemeente gericht, maar tot een gemeente waar veel was gedaan in de naam van Christus, met grote uiterlijke gevolgen. Zo bevredigend waren die naar eigen inschatting, dat de gemeente blind was voor de werkelijkheid en opschepte over de successen.

Maar op hetzelfde moment hadden zij, naar de inschatting van Christus, gebrek aan alles wat van waarde was (vs. 17).

Daarom wordt de gemeente te Laodicea aangeraden zich tot Christus Zelf te wenden en van Hem te kopen *'goud, gelouterd door vuur, opdat u rijk wordt; en witte kleren, opdat u bekleed wordt en de schande van uw naaktheid niet openbaar wordt; en ogenzalf om uw ogen te zalven, opdat u kunt kijken'* (vs. 18). Goud spreekt van Gods gerechtigheid, en de uitdrukking *'gelouterd door vuur'* verwijst naar de volmaakte *zuiverheid* ervan. De psalmdichter zegt van de woorden van God: *'De woorden van de Here zijn zuivere woorden, gedegen zilver, in een smeltoven in de aarde zevenvoudig gelouterd'* (Ps. 12:6).

Witte kleding is de kleding waarin het voor de gelovige passend is voor God te verschijnen, in contrast met de vuile vossen van onze eigengerechtigheid. De mens moet zichzelf kleden met kleding die past bij Gods tegenwoordigheid. Adam en Eva maakten schorten van vijgenbladeren, opdat de schaamte van hun naaktheid niet zou worden gezien. Maar hoe nutteloos waren die, toen ze werden geroepen in Gods nabijheid. God gaf hun echter kleren, die waren gemaakt van huiden van offerdieren, waardoor hun naaktheid werkelijk werd bedekt. Zo bekleedde de gemeente te Laodicea zichzelf met haar werken en roemde in haar successen, terwijl de Heer zag dat ze naakt was. Hij trachtte haar geweten wakker te schudden, opdat zij aan Hem de witte kleren zou vragen die werkelijk nodig zijn. Maar haar ogen waren verblind door eigendunk en zij kon de noodzaak van zulke kleding niet inzien. De Heer voegde er daarom aan toe: *'En (koop ook) ogenzalf om uw ogen te zalven, opdat u kunt kijken'* (vs. 18). De zelfvoldane leraars ontbrak het aan elke blijk van geestelijk leven. Hun ogen waren nog nooit geopend voor hun ware toestand als verloren zondaars. Daarom beseften ze niet dat *zij* het nodig hadden gerechtvaardigd

te worden overeenkomstig *Gods* gerechtigheid, en voor Hem te verschijnen in het enige klededat past bij Zijn tegenwoordigheid: *'Christus Jezus, die ons geworden is wijsheid van Godswege, gerechtigheid, heiliging en verlossing'* (1 Kor. 1:30).

En nu volgt een droevig feit, de constatering dat de Heer *buiten* staat. De oproep tot bekering gaat echter vergezeld van een heerlijke belofte. Door de gemeente in haar geheel wordt Christus om zo te zeggen buitengesloten, maar Hij richt Zich tot de individuele gelovige: *'Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop; als iemand mijn stem hoort en de deur opent, zal Ik <ook> bij hem binnenkomen en de maaltijd met hem houden en hij met Mij'* (vs. 20). Christus is nog Dezelfde. Hoewel Hij, figuurlijk gesproken, buitengesloten is, zoekt Hij toch een plaats in individuele harten. Het is nu een zaak van *personen* geworden, niet van gemeenten. Maar als *iemand* Zijn stem hoort en de deur opent, is er nog steeds rijke zegen: de zegen van de persoonlijke gemeenschap met Hem. Het is de zegen Christus inwonend in het hart te hebben, en te genieten van de dagelijkse omgang met Hem: *'Ik zal bij hem binnenkomen en de maaltijd met hem houden en hij met Mij'*. Dit is een heerlijke belofte, die past bij de situatie van degenen die trouw zijn.

Wat de gemeente hier kenmerkt, is harteloze onverschilligheid jegens Christus. Wat de overwinnaar kenmerkt, is juist het *omgekeerde*. Er wordt liefde en toewijding bij hem gevonden, dat blijkt uit zijn gehoorzaamheid. Dat is de conditie waarop Christus intrek in het hart kan nemen. Dan is er nog deze belofte voor de overwinnaar: *'Wie overwint, hem zal Ik geven met Mij te zitten op Mijn troon, zoals ook Ik overwonnen en Mij gezet heb met Mijn Vader op Zijn troon. Wie een oor heeft, laat hij horen wat de Geest tot de gemeenten zegt'* (vs. 21-22). Sommigen hebben verondersteld dat dit een buitengewone zegen is, maar dat is niet het geval. Het is geen unieke beloning, want het is het algemene

deel van de gelovigen. Toch zien wij hier, evenals bij de andere beloften, een opmerkelijke toe-eigening van de zegen. Wat de getrouwe in deze gemeente onderscheidt, is zijn *individuele* band met Christus; en dit karakter zien wij terug bij de belofte voor de overwinnaar. Hij had Christus in zijn hart toegelaten en kende de verborgen omgang met Hem hier beneden. Zijn beloning is te delen met Christus in Zijn heerlijk koninkrijk. Christus is als Overwinnaar verhoogd om te zitten in de troon van de Vader; dit is het teken van de goedkeuring en de liefde van de Vader. De gelovige die Christus in zijn hart heeft toegelaten, zal als overwinnaar worden uitgenodigd op de troon van Christus plaats te nemen in het komende koninkrijk. Dit is het teken van Christus' goedkeuring en liefde. Voor de overwinnaar te midden van de algemene lauwheid geldt tevens de genadige oproep: *'Wie een oor heeft, laat hij horen wat de Geest tot de gemeenten zegt'* (vs. 22).

Het historische karakter van de gemeenten

Laten we het opmerkelijke verband bezien tussen de geschiedenis van het christendom en de toestand van de gemeenten, in de volgorde waarin dit in deze brieven wordt ontvouwd. Zoals Paulus had aangekondigd, begon de achteruitgang al spoedig. Ten tijde dat dit boek geschreven werd, was de eerste liefde al verkoeld en de eerste kiemen van ernstig kwaad, zowel leerstellig als moreel, waren al gezaaid. Toch werd verkeerd onderwijs en foute praktijk een tijd lang weerstaan, en was er veel activiteit en ijver in goede werken. Dit is de toestand die wordt beschreven in de boodschap voor Efeze.

Toen kwam er een periode van bloedige en gruwelijke vervolging, met meer rustige tussenpozen, twee eeuwen lang. Gedurende deze tijd ontvlamde de liefde en de toewijding van vele christenen. Edele voorbeelden van lijden voor de zaak van de Heer kenmerken deze fase van de geschiedenis van de gemeente, die wordt voorgesteld in Smyrna.

Hierna vond er een rampzalige verandering plaats. De wereld vervolgde de gemeente niet langer, maar beschermde haar. De gemeente, die niet op haar hoede was voor het gevaar, kwam tot rust onder haar bescherming, daar 'waar de satan woont'. Spoedig kwam er verderf en doodsheid. Toegewijde mensen zoals Athanasius stonden op als kampioenen voor de waarheid; maar de gemeente als geheel werd werelds en zorgeloos. Ze stond valse leer en verkeerde praktijken toe, zoals die hier worden genoemd van de Nikolaïeten. Deze derde fase in de geschiedenis van de gemeente vinden wij beschreven in de brief aan Pergamus.

Tot op die tijd hield de gemeente, hoewel er bederf was, ten minste zoveel waarheid en getrouwheid vast dat ze nog door de Heer kon worden erkend. Daarom wordt de oproep om te horen wat de Geest tot de gemeenten zegt, nog gericht tot het belijdende geheel. Maar nadien is dit niet meer mogelijk; want de volgende fase in de geschiedenis van de gemeente toont dat het westerse christendom volledig in de ban was geraakt van wereldgelijkvormigheid en afgoderij. Het maakte aanspraak op de heerschappij over de koningen van de aarde. De aanmatiging en het kwaad van Rome, de mystieke Izebel, kende geen grenzen. Er waren inderdaad nog toegewijde dienstknechten, en ernstige missionarissen; maar de gemeente als systeem was tot op de kern corrupt en ontrouw aan Christus, een dienaar van de wereld en van afgodische praktijken. Te midden van het algemene verval waren er altijd enkelingen en kleine gemeenschappen trouw aan Christus, vaak niet opgemerkt door de wereld; die over het algemeen de aandacht trokken door de gruwelijke vervolging die ze moesten verdragen. Maar de Heer had Zijn oog op hen gericht, Hij ondersteunde hen en gaf moed in het lijden. Dit zijn 'de overigen in Tyatira' (Openb. 2:24). De slechte toestand van de gemeente als geheel duurde vanaf het aannemen van wereldse macht door Rome tot aan de Reformatie; en hoewel het sindsdien

iets veranderd is, is het in principe nog hetzelfde. Dit is de fase in de annalen van de geschiedenis van de gemeente, die wordt voorafgesteld in Tyatira.

Zo is de hoofdstroom van de kerkgeschiedenis vanaf het verlaten van de eerste liefde, zoals wij dat zagen in Efeze, tot op de laatste dagen van de gemeente hier op aarde. Maar naast de hoofdstroom zijn er zijstromen, die ervan afwijken of parallel eraan lopen tot het einde; de belangrijkste hiervan worden behandeld in de drie volgende brieven. Daar deze fasen vanaf Tyatira allemaal voortduren tot de komst van de Heer, wordt deze gebeurtenis in de brieven ook genoemd; dat is niet het geval in de eerste drie. Nadat de verdorvenheid van Rome ondraaglijk was geworden, kwam de protestantse Reformatie die het kwaad ten minste gedeeltelijk opruimde en grotere reinheid van leer en eredienst bracht. Ongelukkigerwijs ging het, na de eerste fase van geloofsijver, spoedig achteruit en werd het werelds en doods. Van deze stand van zaken hebben we een heel betrouwbaar beeld in de boodschap van de Heer voor Sardis.

Toch heeft Hij van tijd tot tijd, te midden van deze zelfvoldane religieuze onverschilligheid, gelovigen opgewekt die – hoewel in zichzelf krachteloos – in gehoorzaamheid en getrouwheid wilden wandelen. De vertegenwoordigers hiervan vinden wij in de gemeente te Filadelfia. Maar gepaard hiermee was daar de zelfvoldane religieuze activiteit, die zich weliswaar beroemde op grote dingen, maar koud en onverschillig ten opzichte van Christus stond. Die laatste fase wordt afgebeeld in de gemeente van Laodicea. Dit is een ernstig beeld, maar werkelijk waar. Het is zeker heel belangrijk onszelf af te vragen: ‘Tot welke van deze laatste vier fasen van de belijdende gemeente behoren wij?’